

Nr 274.

Godkänd av första kammaren den 6 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 6 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion angående ändring av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

(Sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 utlåtande nr 2.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta om viss ändrad lydelse av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Det sammansatta stats- och lagutskott, till vars förberedande behandling förevarande motion hänvisats, anförde i ärendet följande:

»I motionen redogöres till en början för den behandling, som tidigare ägnats frågan om retroaktiv utbetalning av pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Sålunda hade enligt pensionsförsäkringslagens ursprungliga lydelse ingen begränsning bakåt i tiden ifråga om pensions utgående förefunnits. På hemställan av pensionsstyrelsen hade förevarande fråga sedermera upptagits till behandling, och till 1914 års riksdag hade Kungl. Maj:t avlämnat proposition med förslag till ändrad lydelse av 31 och 37 §§ av lagen om allmän pensionsförsäkring. Enligt nämnda förslag (31 §) skulle pension icke hava utgått för tid före ingången av kalenderåret näst före det år, under vilket ansökan om pension ingivits, varjämte den föreslagna lydelsen av 37 § skulle hava medfört, att det procenttal, efter vilket pensionsbeloppet

skulle beräknas, alltid hade bestämts efter det år, varunder rätten att erhålla pension hade inträtt. Det sammansatta stats- och lagutskott, till vars behandling berörda proposition hänskjutits, hade emellertid funnit sistnämnda stadgande alltför hårt drabba de pensionstagare, som komme i åtnjutande av övergångstidens reducerade pensionsbelopp, vadan utskottet föreslagit riksdagen, att i stället för det av Kungl. Maj:t föreslagna tillägget till 37 § införa ett stadgande, varigenom nämnda pensionstagare skulle undantagas från bestämmelsen i 31 § angående den förflutna tid, för vilken pension högst skulle utgå. Denna utskottets hemställan hade även bifallits av riksdagen.

Härefter anför motionären till stöd för sitt yrkande i motionen följande:

»Denna bestämmelse i § 37 överflyttades 1915 till § 4 av nu gällande »Lag 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring». Denna § lyder: »I fråga om pensionstillägg eller understöd, som i 3 § sägs, skall stadgandet i 31 § första stycket andra punkten av lagen om allmän pensionsförsäkring icke äga tillämpning, dock att understöd, varom förmåles i 3 § 2 mom. här ovan, icke i något fall utgår för tiden före den 1 januari 1916.» Genom 1915 vidtagna ändringar i övergångsbestämmelserna har vidare tiden för den 4:de §:s giltighet utsträckts från utgången av år 1918 till utgången av år 1929, som är det sista år, under vilket pensionerna utgå med till 90 % reducerat belopp. En person, som 1929 söker pension och befinnes ha varit pensionsberättigad redan 1914, erhåller således pension på en gång för 15 år.

Att dessa på en gång utbetalade större belopp i ett avsevärt antal fall icke komma till den nytta, vartill är önskvärt att pensionsväsendets starkt begränsade tillgångar skola komma, är uppenbart. Redan nu ha olägenheter visat sig vid utbetalandet av ett par års pensioner på en gång och i den mån, som beloppen stiga, komma även missförhållandena att ökas. Min erfarenhet går även i den riktning, att den förmån, som den retroaktivt utgående pensionen lämnar, i stort sett ej ökar pensionsväsendets popularitet. Det är sant, att det på en gång erhållna efter pensionärens villkor stora penningbeloppet vållar honom mycken tillfredsställelse, men penningarna försvinna snart och då blir besvikelsen så mycket större, när de små månatligen eller kvartalsvis utfallande pensionsbeloppen komma. Att avundsjuka också väckes hos dem, vilka ej komma i åtnjutande av någon retroaktiv pension och vanligen ej förstå anledningen härtill, är också givet.

För pensionsnämnderna ställer sig saken ej heller vidare angenäm. Nämnden åligger att konstatera när rätt till pension inträder oberoende av, om sökanden gör anspråk på retroaktiv pension och detta avgörande blir svårare ju längre tillbaka i tiden nämnden blir tvungen att utsträcka sina undersökningar. Nämnden är tvungen att tillstyrka utbetalandet av ett större engångsbelopp, även då den vet, att användningen ej blir den bästa. Samtidigt som nämnden med smärta måste iakttaga, huru de årliga pensionerna ofta äro alldeles otillräckliga, måste den medverka till utbetalande av engångsbelopp, vilkas gagn är tvivelaktigt.

Man kan ifrågasätta, huruvida den i § 31 pensionslagen fastställda retroaktiva pensionen är berättigad; att den obegränsade rätten enligt § 4 i övergångsbestämmelserna medför mer skada än gagn synes mig uppenbart. Det skäl, som av lagrådet 1914 åberopades för denna övergångsbestämmelse, eller att ansökningarna i annat fall skulle kunna uppskjutas till ett senare år, under vilket pensionerna utfalla med högre procent av den normala pensionen, är ej längre i samma grad giltigt. I år utgå pensionerna med 80 % av normalt belopp och från och med 1918 till och med 1929 med oförändrat 90 %. De skäl, som kunde vara bärkraftiga under åren 1914 till 1917, då pensionerna varje år ökades med 10 %, kunna därför ej längre åberopas. Har övergångsbestämmelsen i § 4 någon gång varit till gagn eller varit av behovet påkallad, är detta nu ej längre förhållandet.

De belopp, som kunde inbesparas genom att denna bestämmelse slopades, äro icke obetydliga. År 1916 utgjorde kostnaden för retroaktiva pensionstillägg och understöd för 1914 enligt mig av pensionsstyrelsen lämnade uppgifter 730,000 kronor, varav statens andel — tre fjärdedelar — utgör 547,500 kronor. En del av de ansökningar, som ligga till grund för utbetalningen av detta belopp, äro ingivna under 1915 och för dessa skulle även med tillämpning av § 31 pensionslagen retroaktiva pensioner utgå för 1914, men man torde knappast räkna för högt, om man beräknar enbart statens kostnad år 1916 för de retroaktiva pensionerna enligt § 4 av lagen om övergångsbestämmelser till 400,000 kronor. Huruvida denna summa under kommande år kommer att ökas eller minskas, är omöjligt att säga. Det antagliga är, att antalet pensionärer med retroaktiva pensioner kommer att minskas, men att de belopp, som kommer var och en till del, i genomsnitt kommer att ökas och därmed även de olägenheter, som jag förut omnämnt.»

Efter erinran att pensionsförsäkringen närmast är avsedd att sörja för pensionstagarnas framtid, vadan skäl icke kan anses föreligga, att

pension skulle i större utsträckning än som stadgas i 31 § utbetalas för förfluten tid, anförde utskottet vidare följande:

»Den allmänna folkpensioneringen torde numera vara så allmänt känd, att det stora flertalet från tidigare år pensionsberättigade redan hava sökt understöd, vadan de skäl, som år 1914 förefunnits för gällande bestämmelser i berörda hänseende, icke längre äga samma giltighet. De i motionen framhållna oegentligheter torde hava ytterligare ökat genom den lagändring av år 1915, varigenom tiden för de reducerade pensionsbeloppens utgående utsträckts till utgången av år 1929.

För genomförande av en ändring i den av motionären föreslagna riktning torde vissa övergångsbestämmelser tarvas. Pensionsstyrelsen ifrågasätter i sådant hänseende — under förutsättning att ifrågavarande lagändring skulle träda i kraft den 1 januari 1918 — om icke viss tid bör föreskrivas, inom vilken alla, som anse sig berättigade till pensionstillägg eller understöd för tid före den 1 januari 1917, hava att ingiva sina ansökningar.

Utskottet anser sig på dessa grunder och med hänvisning i övrigt till de skäl, motionären anført, hava anledning förorda viss ändring i motions syfte av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen, varvid viss övergångsbestämelse torde erfordras.»

I anslutning till det av utskottet i anledning härav framlagda lagförslag, har riksdagen för sin del antagit följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Häri genom förordnas, att 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

I fråga om pensionstillägg eller understöd, vartill rätt inträtt före den 1 januari 1917 och varom ansökan göres före den 1 januari 1919,

skall stadgandet i 31 § första stycket andra punkten av lagen om allmän pensionsförsäkring icke äga tillämpning; dock att understöd, varom förmåles i 3 § 2 mom. här ovan, icke i något fall utgår för tiden före den 1 januari 1916.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918.

Stockholm den 6 juni 1917.

Med undersätlig vördnad.
